

Örnek Hayat
Fatih ÇINAR

MALATYA'DAN LİMNİ'YE NİYÂZİ-İ MİSRÎ

Akâkati arayan her sūffin aşk ile yolu bir yerlerde keşiştir. O aşk ki, Mutlak Bir'e insanı uçuran, kendisi ile tanışanı başka bir kimse yapan, insanın en ulvî duygusu...

Bu yüce duyguyu hücrelerine kadar hisseden nice büyük şahsiyetlere bu yeryüzü şahitlik etmiştir. Aşkın sarhoşluğu içersindeki bu gönül zengin insanları anlayabilen ve anlayamayanlara da... Anlaşılmadığı için bu fânî hayatta ciddi sıkıntılara göğüs görmeye mecbur kalan, derdi Hak'tan başka bir şey olmayan, gönülleri yapmaya gelen çilekeş insanlara da...

Bu çilelere ömrü boyunca katlanmak zorunda kalan gönül insanlarından birisini yazımıza konu edinmek istiyoruz; Niyâzi-î Mısrî...

1618 yılında Anadolu'nun kültürel zenginliklerle dolu güzel şehri Malatya'da başlayıp 1694 yılında Limni Adası'nda son bulan ömrüne birçok ilmî, ahlâkî, siyâsî ve toplumsal faaliyetleri sığdıran Mısrî, kimseden sakınmadığı dili sebebiyle birçok defa sürgüne de mârûz kalmıştır. Mısrî, Malatya'da ilim talebi ile meşgul olurken içerisinde yanan aşk ateşini teskin etmek için tasavvufa yönelmiş, kendisini vuslata erdirecek bir mürid-i kâmile ulaşma niyetiyle, Diyarbakır ve Mardin'e gitmiştir. İlmî çalışmalarını da devam ettiren Mısrî, Mantık ve Kelâm ilimlerini buradaki medreselerde tahsil etmiştir. Daha sonra Mısır'a giden Niyâzi-î Mısrî, burada "Câmiü'l-Ezher Medresesi"nde derslere başlamış aynı zamanda da gönlünü sükûnete erdirmek için Kadri şeyhlerinden birisine intisap etmiştir. Bu arada gördüğü bir rüya üzerine Anadolu'ya dön-

müş ve birçok şeyhe mülâkî olduktan sonra gönlüne derinden hitâp eden Elmalılı Ümmi Sinân hazretlerine intisap etmiştir.

Bu sırada Mısrî'nin kırk yaşlarına dayanmış bir dervîş olduğunu görüyoruz. Cânı gönülden hizmet ile meşgul olduğu Ümmî Sinân kendisine hilâfet vermiş, Mısrî'nin kendi tâbir ile: "Allah'ın lütfiyle telvin gitmiş, temkin hâsıl olmuştu." Mısrî, Elmalı'dan halife olarak atandığı Uşşak'a gitmiş bir müddet burada hizmet ettikten sonra Kütahya'ya görevlendirilmiş, takvimler 1661 yılını gösterdiğinde ise Bursa'ya gelmişti. Bursa'dan sonra sürgünlerin gölgesinde geçecek bir ömür Niyâzi-î Mısrî'yi bekliyordu.

Niyâzi-î Mısrî, vahdet-i vücûd anlayışının sıkı bir savunucusu olması, sesli zikir konusunda menfi tavır takınanlara açıkça meydan okuması ve siyâsî irâde ile bazı konularda ters düşmesi gibi çeşitli sebeplerle önce Rodos'a ardından Limni'ye sürülmüştür. 1673 yılında sürüldüğü Rodos'tan dönüşünde bu seferde 1676 yılında Limni'ye sürgün edilmiştir. İki sene sonra affedilmesine rağmen adadan dönmeyen Hazret, 1691 yılına kadar faaliyetlerine devam etmiştir. 1691'de Bursa'ya dönen Mısrî'nin tekrar Limni'ye sürgün edilmesi uzun sürmemiş, 1693'te tekrar Limni Adası'na

sürülen Hazret yetmiş sekiz yaşına ulaştığı 1694 yılında Limni Adası'nda vefât etmiştir.

Sıkıntılarla geçen ömrü, ilmî çalışmaları açısından son derece bereketli olmuştur. Niyâzi-î Mısrî, çilelerle yoğrulmuş ömrüne, Divân, Mevâidü'l-İrfân, Kasîde-i Bürde Tesbi'i, Mecmûa gibi önemli eserleri sığdırabilmiştir.

İbn Arabî'nin sıkı bir takipçisi olan Niyâzi-î Mısrî, tasavvuf musikimizde bestelenen birçok ilâhi ve şiirleri ile de dikkat çeken bir isimdir. Mısrî'ye ait olan şu vecîz ifadelerle çalışmamızı noktalayalım:

*Dervîş olan âşık gerek yolunda hem sâdik gerek,
Bağrı anın yanık gerek can gözleri açık gerek.*

*Dervîşlerin en alçağı buğday içinde burçağı,
Bu Mısrî gibi balçağı her bir ayak basmak gerek.*

*Derman arardım derdime,
derdim bana derman imiş,
Burhan sorardım aslıma aslım bana burhan imiş.*

*Savm u salât u hac ile sanma biter zâhid işin,
İnsân-ı kâmil olmaya lazım olan irfân imiş.*